

Shrnutí zásadních
ekonomických dopadů
navržených nových pravidel
nízké kapitalizace
15. června 2007

KPMG Česká republika, s.r.o.
15. června 2007
Tento report obsahuje 6 stran.
Příloha obsahuje 1 stranu.

Obsah

1	Shrnutí zásadních ekonomických dopadů navržených nových pravidel nízké kapitalizace	1
2	Příloha k Shrnutí zásadních ekonomických dopadů nových pravidel nízké kapitalizace - příklad	5
2.1.1	Dosavadní stav	5
2.1.2	Navržená nová pravidla	5

1 Shrnutí zásadních ekonomických dopadů navržených nových pravidel nízké kapitalizace

Vláda České republiky dne 23. května 2007 schválila návrh zákona, kterým se v souvislosti se stabilizací veřejných rozpočtů mění některé zákony a upravují ekologické daně. Součástí tohoto zákona je též významná novela zákona o daních z příjmů.

V rámci této novely má dojít k výrazné změně pravidel tzv. nízké kapitalizace a obecně k omezení daňové uznatelnosti úroků z úvěrů a půjček. Důvodová zpráva toto opatření odůvodňuje argumentem „...úroky představují kategorii náchylnou k daňovému plánování, a to zejména k nahrazování výplat podílů na zisku, které nejsou, na rozdíl od úroků, daňově uznatelné...“. Dále se v důvodové zprávě uvádí, že „pokud jsou úroky příjmem zahraničního subjektu, podílejí se úroky vyplácené do zahraničí na erozi celkového základu daně z příjmů právnických osob a často se již nestanou zdanitelným příjmem v domácí ekonomice.“ V důvodové zprávě a tisku pak zástupci Ministerstva financí ČR deklarovali též snahu podpořit podnikání s využitím vlastního kapitálu.

Novela zákona o daních z příjmů jednak zpřísňuje kritéria tzv. nízké kapitalizace, tedy daňově přípustného objemu úvěru a půjček od spojených osob, u nichž budou souvisejících finanční výdaje daňově uznatelným nákladem, na dvojnásobek výše vlastního kapitálu většiny poplatníků, resp. trojnásobek u bank a pojišťoven. Dále ovšem implementuje nové omezení daňové uznatelnosti finančních nákladů u celkového úhrnu úvěrů a půjček, a to na šestinásobek (a od roku 2009 čtyřnásobek) výše vlastního kapitálu. Celkový úhrn obsahuje i úvěry a půjčky od třetích osob, tedy i bank.

Kaskádovitě jsou pak navázána další omezení – nedaňové finanční výdaje spojené s úvěry a půjčkami, které jsou podřízeny ostatním závazkům poplatníka, či u nichž je úrok odvozován od hospodářského výsledku hospodaření poplatníka. Limity se týkají i samotné výše úrokové sazby.

Není cílem tohoto shrnutí zpochybňovat legitimní snahy zákonodárce o omezení možností daňového plánování či různých forem daňových optimalizací. Část navrhovaných změn opodstatněný vliv na omezení daňového plánování má, ostatní opatření však směřují spíše směrem pouhého zvýšení příjmů státního rozpočtu. V této souvislosti se lze domnívat, že celkové navrhované zpřísnění pravidel nízké kapitalizace a další navrhovaná omezení daňové uznatelnosti úroků a ostatních finančních nákladů budou mít pro českou ekonomiku a obzvláště pro některá její odvětví dalekosáhlé negativní dopady výrazně přesahující rámec efektů zamýšlených a popsanych v důvodové zprávě. Tyto nezamýšlené dopady mohou ve svém důsledku výrazně převýšit případné pozitivní fiskální efekty navrhovaných opatření (vláda počítá s celkovým pozitivním fiskálním dopadem ve výši 2,2 mld. Kč pro rok 2009 a 2,1 mld. Kč pro rok 2010, tedy asi o 0,45 % celkových daňových výnosů). Cílem tohoto materiálu je shrnutí těchto zásadních negativních ekonomických dopadů.

- V případě průmyslových podniků pod zahraniční kontrolou, které jsou v současné době financovány úvěry od českých bank, lze očekávat zvýšení podílu financování vlastním kapitálem, kdy zahraniční mateřská společnost bude vklad financovat bankovním úvěrem od zahraniční banky. Tato restrukturalizace kapitálu nefinančních podniků by na jedné straně vedla ke snížení úrokových nákladů těchto podniků, na druhé straně by však vedla ke snížení zdanitelných úrokových výnosů českých bank, snížení daňové povinnosti bank a ztrátě

vysoce kvalifikovaných pracovních míst v českém bankovním sektoru. Úvěry poskytnuté českými bankami nefinančním podnikům činí v současné době přibližně 500mld. Kč¹; snížení objemu úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům o třetinu by při roční procentní sazbě nákladů ve výši 6% vedlo ke snížení výnosů bank o více než 10 mld. Kč ročně. Výpadek daně z příjmů z této částky by tak plně vykompenzoval plánovaný fiskální přínos.

- Lze však spíše očekávat, že uvolněné peněžní prostředky spravované českými bankami budou - namísto k financování investiční aktivity podniků v rámci české ekonomiky - použity celospolečensky méně žádoucím způsobem. Zejména může dojít k jejich odlivu do zahraničí.
- Pro střední podniky, které nemají zázemí kapitálově silného koncernu a které se nacházejí v investiční a rozjezdové fázi, může toto opatření představovat značnou překážku vzniku a rozvoje. Střední firmy mají již za současného stavu poměrně omezené možnosti přístupu ke kapitálu: tržní úrokové sazby u úvěrů poskytovaných podnikům v počáteční fázi rozvoje se vzhledem k nemožnosti poskytnutí dostatečného zajištění mohou pohybovat ve výši přesahující sazbu trhu mezibankovních depozit zvýšenou o 4 procentní body, což je limit v nových pravidlech též obsažený. Zvláště v oblasti trhu rizikového kapitálu dosahuje výše sazeb nezajištěných úvěrů často i dvouciferných čísel. Vzhledem k tomu, že střední firmy zpravidla nepokryje navrhovaná výjimka z pravidel nízké kapitalizace pro úroky nepřesahující 1 mil. Kč ročně, vzniknou jim další bariéry v podobě dodatečné daňové zátěže; tyto bariéry omezí schopnost středních firem postupně generovat vlastní kapitál ze zisku k financování své činnosti. Snížení daňové sazby tyto negativní dopady s ohledem na náběhové ztráty či nižší objem realizovaného zisku nekompenzuje. Zvýšení daňové zátěže nemohou tyto podniky automaticky promítnout do nárůstu cen a řada z nich může mít problémy s likviditou. Je též nasnadě, že stanovení maximální průměrné úrokové sazby (ve výši 4% nad úroveň mezibankovních depozit) shodné pro všechny typy poplatníků nemá ekonomickou oporu.
- Dopad chystaných změn se projeví zvláště nepříznivě v některých podnikatelských sektorech. Dojde k výraznému zvýšení daňové zátěže, které zdaleka nebude kompenzováno snížením sazby daně z příjmů právnických osob. Toto je v rozporu s programovým prohlášením vlády, které jako jeden z parametrů daňové reformy zmiňuje snížení daňové zátěže všem poplatníkům.
- Navrhovaná pravidla budou v řadě hledisek poplatníky odrazovat od ekonomicky efektivního chování. Kromě jiného například znemožní skupinám podniků v rámci České republiky profesionální finanční řízení standardní v konkrétním podnikatelském odvětví. Plánovaná omezení daňové uznatelnosti finančních nákladů mohou mít dále za následek udržování ekonomicky neefektivní struktury vlastního a cizího kapitálu, což může ve svém důsledku zhoršit finanční hodnocení (rating) českých společností a vést ke zvýšení úrokových sazeb. Lze očekávat, že české společnosti budou vzhledem k omezení daňové uznatelnosti nákladů na zajištění nuceny omezovat zajišťovací operace a budou tedy vystaveny vyššímu riziku, což by mohlo vést k celkové nestabilitě a zhoršení českého podnikatelského prostředí.

¹ Ministerstvo financí České republiky: Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2006, str. 19

- Plánovaná opatření postihnou jednotlivé podnikatelské sektory v různé míře: oborů, které jsou méně kapitálově náročné a mají větší obrátkovost aktiv, se zpřísnění podmínek daňové uznatelnosti úroků nemusí dotknout vůbec nebo jen v omezené míře, neboť tyto obory mohou z ekonomického hlediska být efektivně a konkurenceschopně vykonávány s nižší mírou využití cizích zdrojů a v řadě případů splňují navržená přísnější kritéria struktury kapitálu již nyní. Navrhovaná opatření však mohou naopak být z hlediska rentability a podnikatelské perspektivy zásadní pro sektory, které vzhledem ke svému ekonomickému charakteru vykazují vyšší míru financování cizími zdroji a obvyklé uplatňování různých forem zajištění, zejména odvětví finančního leasingu a odvětví nemovitostí, včetně trhu nemovitostního financování.
- Leasingové společnosti v České republice vykazují poměr mezi cizími zdroji a vlastním kapitálem přibližně 6,5:1². V sektoru finančního leasingu by při uzákonění navržených pravidel tedy došlo k situaci, kdy leasingová společnost plně zdaní veškeré finanční výnosy z leasingu, ale zároveň nebude moci z důvodů nízké kapitalizace plně nebo vůbec uplatnit úrokový náklad vynaložený na dosažení zdanitelného finančního výnosu z leasingu. Toto výrazné znevýhodnění odvětví finančního leasingu bude mít za následek skokové snížení poptávky po službách finančního leasingu a tedy výrazné snížení obratu leasingových společností, což povede ke ztrátě řady vysoce kvalifikovaných pracovních míst v odvětví finančního leasingu. Obdobné dopady mohou navrhované změny přinést i v dalších sektorech finančního zprostředkování, například u hypotečních bank.
- V oboru výstavby a trhu s nemovitostmi dosahuje míra zadlužení obvykle až 95% celkových pasiv. Je tomu tak proto, že v případě velkých nemovitostních projektů v hodnotě řádově stovek milionů až miliard nemají dostatečně vysoké vlastní zdroje k dispozici ani největší subjekty na realitním a stavebním trhu. Potřebnou vysokou míru financování cizím kapitálem umožňuje právě cenová a právní stabilita nemovitostí jako předmětu zajištění. Na příkladu, který je uveden v příloze tohoto materiálu, je patrná výše dopadů navržených pravidel pro realitní trh: navrhovaná pravidla nízké kapitalizace velmi výrazným způsobem snižují výnos a zvyšují efektivní sazbu daně na úroveň velmi vzdálenou zákonné sazbě daně z příjmů, kdy místo deklarovaného snížení sazby daně z 24% na 19% může v řadě případů dojít ke zvýšení efektivní daňové sazby až na úroveň převyšující 70%-80%.
- V oblasti nemovitostí se ve většině případů jedná o dlouhodobé právní vztahy, kdy sjednaná doba nájmu činí několik let, nájemné je stanoveno na několik let dopředu a investice do nemovitostí jsou financovány dlouhodobými úvěry. Vzhledem k tomu, že nová pravidla nízké kapitalizace se mají od roku 2010 vztahovat i na úvěry a půjčky sjednané před rokem 2008, postihne plánované opatření velmi výrazně výnosy z již existujících projektů, u kterých již nelze měnit finanční parametry, a povede k výraznému útlumu na českém trhu s nemovitostmi a výprodeji nemovitostních projektů. U rezidenčních projektů nová omezení mohou vést k dalšímu zdražení, což spolu s úpravou snížené sazby DPH z 5 na 9 % a očekávaným zvýšením sazeb hypotečních úvěrů může ovlivnit přístup nižších a středních příjmových skupin a rodin s dětmi k vlastnímu bydlení. Lze přitom předpokládat, že útlum nemovitostního trhu bude mít citelný dopad na sektor stavebnictví, který se významně podílí na českém hrubém domácím produktu a zaměstnanosti. Zásadně budou ovlivněny i

² Český statistický úřad: Ekonomické výsledky v odvětví finančního zprostředkování, 4. čtvrtletí 2006, tabulka 14
<http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/9405-06>

probíhající a zvažované projekty typu PPP, kde vzhledem ke snížení výnosnosti dojde ke snížení atraktivity účasti soukromého sektoru.

- Výše popsané negativní efekty v oblasti trhu s nemovitostmi zcela jistě povedou i k omezení zájmu drobných i institucionálních investorů o kolektivní investování do nemovitostních fondů. Poté, co z iniciativy Ministerstva financí ČR byly připraveny významné změny, které v oblasti kolektivního investování do nemovitostí přinesla novela zákona o kolektivním investování a novela zákona o bankách, jsou návrhem nových pravidel nízké kapitalizace tyto své snahy o podporu kolektivního investování do nemovitostí po pouhém období několika měsíců zásadně oslabovány.

Závěrem je třeba zdůraznit další problematické oblasti, které vyvstávají v technické, právní a praktické rovině. Nová pravidla nízké kapitalizace, spolu s navrženým ustanovením neumožňujícím daňovou uznatelnost úrokových nákladů alespoň do výše přímo souvisejících úrokových výnosů, popírají základní princip zdanění příjmů právnických osob na netto principu, tedy zdanění výnosů po odečtení nákladů prokazatelně vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení.

Podle důvodové zprávy je cílem zpřísnění pravidel daňové uznatelnosti úroků zabránění skrytým výplatám dividend zahraničním mateřským společnostem. Zejména v případech skrytých převodů zisku do daňových rájů má přitom již dnes Ministerstvo financí ČR k dispozici institut srážkové daně z plateb úroků. Neprůměrné ceny sjednané mezi spojenými osobami, včetně úrokových sazeb, lze i podle současné legislativy postihovat podle pravidel obvyklých cen. Navržená pravidla nízké kapitalizace však mají dopady mnohem širší – namísto toho, aby nízká kapitalizace podchycovala tyto skryté výplaty zisku a tedy platby úroků v rámci skupiny, dopadají navržené změny velmi citelně i na úplně jiné situace, kde skrytá výplata zisku vzhledem k absenci spřízněnosti věřitele a dlužníka pojmově nepřichází v úvahu. Tedy na úvěry od bank, cizí kapitál leasingových společností či financování počáteční fáze rozvoje středních firem. Ze znění důvodové zprávy lze dovodit, že takovéto dopady Ministerstvo financí nezamýšlelo.

Navržená změna pravidel nízké kapitalizace s ohledem na související přechodná ustanovení představuje zásah do právní pozice daňových poplatníků, který je v rozporu se základními principy právního státu: principem dobré víry a legitimních očekávání, neboť velmi výrazně mění prostředí a dopadá na právní vztahy dlouhodobé povahy uzavřené v minulosti a představuje tak nežádoucí a ekonomicky nepřijatelnou retroaktivitu.

V neposlední řadě je nutné upozornit na to, že řada pojmů obsažených v navrženém znění pravidel nízké kapitalizace je právně neurčitá a může vést k řadě potíží při jejich uplatňování. Jedním příkladem za všechny by mohlo být pojem *úvěry a půjčky podřízené ostatním závazkům poplatníka*: jedná se o pojem českému právu do jisté míry cizí, používaný pouze v kontextu insolvenčního práva. Další nejasnosti mohou navíc vznikat u úvěrů a půjček poskytnutých podle zahraničního práva. V praktické rovině dochází k několikanásobnému omezování ekonomicky zdůvodnitelných a v tržní výši sjednaných finančních vztahů a s nimi souvisejících finančních výdajů, neboť každá podmínka se posuzuje samostatně. Přestože např. půjde o podřízené závazky a s nimi související finanční výdaje nebudou daňově uznatelné, jsou opět tyto úvěry a půjčky zahrnovány do objemu úvěru a půjček pro účely nízké kapitalizace (pro porovnání s výší vlastního kapitálu) a v dalším kroku je zkoumána průměrná výše sazby odvozená opět ze všech úvěrů a půjček s ohledem na jednotnou úrokovou míru odvozenou od mezibankovních depozit.

2 Příloha k Shrnutí zásadních ekonomických dopadů nových pravidel nízké kapitalizace - příklad

Investor pořídil v minulosti nemovitost v hodnotě např. 1 mld. Kč za obvyklých tržních podmínek, tedy financoval 10% hodnoty nemovitosti vlastními zdroji a 90% hodnoty bankovním úvěrem s úročením 4% ročně.

- Investor realizuje výnosy z pronájmu ve výši 67 mil. Kč
- Odpisy budovy činí 20 mil. Kč
- Úroky z bankovního úvěru činí 36 mil. Kč
- Ostatní provozní náklady činí 4,5 mil. Kč.

2.1.1 Dosavadní stav

Struktura kapitálu plně vyhovuje stávajícím pravidlům nízké kapitalizace. Úroky z úvěrů a půjček tedy jsou v celé výši daňově uznatelné.

Zisk před zdaněním z projektu činí 6,5 mil. Kč a po zdanění přibližně 5 mil. Kč. Výnosovost investice tedy dosahuje 5% ročně a efektivní daňová sazba 24%.

2.1.2 Navržená nová pravidla

Podle navržených pravidel nízké kapitalizace by více než polovina úrokových nákladů byla daňově neuznatelná.

Zisk před zdaněním činí stále 6,5 mil. Kč. Pro výpočet daně by tento výsledek musel však být zvýšen o daňově neuznatelnou část úroků z bankovního úvěru ve výši 20 mil. Kč (4% z 500 mil. Kč, tedy z částky úvěru přesahující čtyřnásobek vlastního kapitálu).

Při použití sazby daně 19%, tedy i po navrženém snížení, by výsledná daňová povinnost namísto 1,5 mil. Kč činila 5 mil. Kč a investor by tedy realizoval zisk 1,5 mil. Kč. Efektivní daňová sazba by namísto 24% činila 77%.

	Zisk před zdaněním	Daňově neuznatelné náklady	Základ daně	Daň	Zákonná sazba daně	Efektivní sazba daně	Čistý zisk
Současný stav	6,5 mil. Kč		6,5 mil. Kč	1,5 mil. Kč	24%	24%	5 mil. Kč
Podle nových pravidel	6,5 mil. Kč	20 mil. Kč	26,5 mil. Kč	5 mil. Kč	19%	77%	1,5 mil. Kč